Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

13. marts 2025*

»Præjudiciel forelæggelse – informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter samt forskrifter for informationssamfundets tjenester – direktiv (EU) 2015/1535 – artikel 1, stk. 1, litra e) og f) – begreberne »teknisk forskrift« og »forskrift vedrørende tjenester« – national lovgivning, der forbyder tilskyndelse til deltagelse i hasardspil, herunder spil ved teleformidling – artikel 5, stk. 1 – pligt til meddelelse til Europa-Kommissionen – ændring af denne lovgivning, der udvider anvendelsesområdet for forbuddet mod at tilskynde til hasardspil – manglende meddelelse – følger«

I sag C-120/24,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Litauens øverste forvaltningsdomstol) ved afgørelse af 14. februar 2024, indgået til Domstolen den 15. februar 2024, i sagen

»Unigames« UAB

mod

Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M.L. Arastey Sahún (refererende dommer), og dommerne D. Gratsias, E. Regan, J. Passer og B. Smulders,

generaladvokat: N. Emiliou,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– »Unigames« UAB ved advokatas M. Rindinas,

– den litauiske regering ved S. Grigonis og V. Kazlauskaitė-Švenčionienė, som befuldmægtigede,

* Processprog: litauisk.

– den italienske regering ved S. Fiorentino, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato F. Meloncelli,

– Europa-Kommissionen ved M. Escobar Gómez og J. Jokubauskaitė, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 1, stk. 1, litra f), og artikel 5, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/1535 af 9. september 2015 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske forskrifter samt forskrifter for informationssamfundets tjenester (EUT 2015, L 241, s. 1).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem på den ene side »Unigames« UAB og på den anden side Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (kommission for tilsyn med hasardspil under Republikken Litauens finansministerium, herefter »tilsynskommissionen«) vedrørende et dekret fra denne kommissions direktør, hvori det konstateres, at Unigames har overtrådt forbuddet mod at tilskynde til deltagelse i hasardspil, og hvorved selskabet er blevet pålagt en bøde.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Artikel 1, stk. 1, i direktiv 2015/1535 bestemmer:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

b) »tjeneste«: enhver tjeneste i informationssamfundet, dvs. enhver tjeneste, der normalt ydes mod betaling, og som teleformidles ad elektronisk vej på individuel anmodning fra en tjenestemodtager.

Med henblik på denne definition forstås ved:
i) »teleformidling«: at en tjeneste ydes, uden at parterne er til stede samtidig
ii) »ad elektronisk vej«: at en tjeneste fra afsendelsesstedet sendes og på bestemmelsesstedet modtages ved hjælp af elektronisk databehandlingsudstyr (herunder digital komprimering) og datalagringsudstyr, og som udelukkende sendes, rutes og modtages via tråd, radio, optiske midler eller andre elektromagnetiske midler
iii) »på individuel anmodning fra en tjenestemodtager«: at en tjeneste ydes ved transmission af data på individuel anmodning.

En vejledende liste over tjenester, der ikke er omfattet af denne definition, findes i bilag I.

[...]

e) »forskrift vedrørende tjenester«: et krav af generel karakter vedrørende adgang til at optage og udøve virksomhed i forbindelse med tjenester, der er omhandlet i litra b), navnlig bestemmelser vedrørende tjenesteyderen, tjenesterne og tjenestemodtageren, dog undtaget forskrifter, der ikke specifikt tager sigte på de i nævnte litra definerede tjenester.

   Med henblik på denne definition:
   i) anses en forskrift for specifikt at tage sigte på informationssamfundets tjenester, når det af begrundelsen og de dispositive bestemmelser fremgår, at den i sin helhed eller i visse enkelte bestemmelser har specifikt til hensigt og formål at give forskrifter for disse tjenester på eksplicit og målrettet måde
   ii) anses en forskrift ikke for specifikt at tage sigte på informationssamfundets tjenester, når den kun indirekte eller tilfældigt vedrører disse tjenester

f) »teknisk forskrift«: en teknisk specifikation eller et andet krav eller en forskrift vedrørende tjenester, herunder de administrative bestemmelser, der gælder herfor, som retligt eller faktisk skal overholdes ved markedsføring, levering eller anvendelse af en tjeneste, eller etablering af en operatør af tjenester i en medlemsstat eller i en væsentlig del af denne stat, samt medlemsstaternes love og administrative bestemmelser vedrørende forbud mod fremstilling, import, markedsføring eller anvendelse af et produkt eller forbud mod levering eller anvendelse af en tjeneste eller mod, at en tjenesteyder etablerer sig, jf. dog artikel 7.

   [...]

g) »udkast til teknisk forskrift«: en tekst til en teknisk specifikation eller et andet krav eller en forskrift vedrørende tjenester, herunder administrative bestemmelser, der er udarbejdet med henblik på at vedtage den eller senere få den vedtaget som en teknisk forskrift, og som befinder sig på et forberedende stadium, hvor det stadig er muligt at foretage væsentlige ændringer.«

4 Direktivets artikel 5, stk. 1, fastsætter:

»Med forbehold af artikel 7 meddeler medlemsstaterne straks [Europa-]Kommissionen ethvert udkast til teknisk forskrift, medmindre der er tale om en almindelig gengivelse af en international eller europæisk standard, i hvilket tilfælde oplysning om den relevante standard vil være tilstrækkelig. De meddeler ligeledes Kommissionen grundene til, at det er nødvendigt at indføre en sådan teknisk forskrift, medmindre disse grunde allerede fremgår af udkastet.

Medlemsstaterne skal i givet fald samtidig meddele Kommissionen teksten til de love og administrative bestemmelser, der hovedsagelig og direkte ligger til grund, hvis det er nødvendigt at kende den pågældende tekst for at kunne vurdere rækkevidden af udkastet til teknisk forskrift, undtagen hvis den er blevet tilsendt i forbindelse med en tidligere meddelelse.

Medlemsstaterne meddeler på ny Kommissionen udkastet til teknisk forskrift på de betingelser, der er fastsat i nærværende stykkes første og andet afsnit, hvis de i udkastet til teknisk forskrift foretager væsentlige ændringer, der fører til en ændring af anvendelsesområdet, en afkortning af den oprindeligt fastsatte gennemførelsesfrist, en tilføjelse af specifikationer eller krav eller en stramning af disse.

[...]«

Litauisk ret

5 Artikel 10, stk. 19, i Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas Nr. IX-325 (Republikken Litauens lov nr. IX-325 om hasardspil) af 17. maj 2001 (Žin., 2001, nr. 43-1495) bestemmer følgende i den affattelse heraf, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, dvs. den version, som hidrører fra lov nr. XIV-337 af 20. maj 2021 (TAR, 2021, nr. 2021-12786) (herefter »lov om hasardspil«):

»I Litauen er det forbudt at tilskynde til deltagelse i hasardspil ved formidling af oplysninger eller ved tilskyndelseshandlinger i enhver form og med ethvert middel, herunder særlige arrangementer, prøvespil, salgsfremstød, rabatter, gaver og lignende incitamenter, som spiludbyderen selv tilbyder med henblik på at tilskynde til deltagelse i hasardspil eller hasardspil ved teleformidling.«

6 Frem til ikrafttrædelsen af lov nr. XIV-337 af 20. maj 2021 fastsatte artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil, som ændret ved lov nr. XII-1734 af 21. maj 2015 (TAR, 2015, nr. 2015-8980) (herefter »den tidligere lov om hasardspil«), følgende:

»I Litauen er det forbudt at tilskynde til deltagelse i hasardspil ved hjælp af følgende midler:

1) at give spilleren ret til at modtage gaver fra spiludbyderen straks eller inden for en vis frist efter deltagelse i spillet

2) at foranstalte spil eller konkurrencer, prøvespil, lotterier og andre begivenheder, der tilskynder til deltagelse i spil, herunder ved teleformidling, uden for udbyderens spillesteder eller websted.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

7 Unigames er et selskab, der er indehaver af en bevilling, som giver det tilladelse til at foranstalte hasardspil. Selskabet leverer spiltjenester ved teleformidling på sit websted.

8 I forbindelse med en kontrol foretaget af tilsynskommissionen konstaterede denne, at webstedet indeholdt en række angivelser, som skulle anses for at være i strid med det i artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil fastsatte forbud mod at tilskynde til deltagelse i hasardspil.

9 Efter denne kontrol vedtog direktøren for den nævnte kommission den 19. maj 2022 et dekret, hvori den pågældende konstaterede, at Unigames havde begået flere overtrædelser, og pålagde selskabet en økonomisk sanktion (herefter »dekretet af 19. maj 2022«). Af dette dekret fremgår det nærmere bestemt for det første, at den nævnte kommission i perioden fra den 13. oktober 2021 til den 3. februar 2022 konstaterede, at Unigames' websted indeholdt angivelser, der i strid med artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil tilskyndede de besøgende på dette websted til at deltage i hasardspil ved teleformidling. For det andet indeholdt det nævnte websted på tidspunktet for vedtagelsen af dette dekret fortsat angivelser, der var i strid med det forbud mod tilskyndelse til deltagelse i hasardspil, som er fastsat i denne bestemmelse. For det tredje blev Unigames ved det nævnte dekret pålagt en bøde på 12 662 EUR, underrettet om muligheden for en suspension af den bevilling, der giver selskabet tilladelse til at foranstalte hasardspil, og pålagt at bringe den konstaterede overtrædelse til ophør senest den 20. juni 2022.

10 Unigames anlagde sag ved Vilniaus apygardos administracinis teismas (den regionale domstol i forvaltningsretlige sager i Vilnius, Litauen) med påstand om annullation af dekretet af 19. maj 2022, idet selskabet påberåbte sig en ulovlighed i forbindelse med proceduren for vedtagelse af artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil.

11 Ved dom af 10. august 2022 frifandt den nævnte retsinstans tilsynskommissionen med den begrundelse, at forbuddet mod at tilskynde til deltagelse i hasardspil ikke var blevet indført for nylig i lov om hasardspil, men allerede var fastsat i artikel 10, stk. 19, i den tidligere lov om hasardspil. Retsinstansen konkluderede, at de litauiske myndigheder derfor ikke var forpligtet til i henhold til direktiv 2015/1535 at meddele Kommissionen udkastet til ændring af artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil inden den nationale lovgivers vedtagelse heraf. Unigames' argument om, at denne bestemmelse ikke kunne gøres gældende over for selskabet, blev derfor forkastet som ugrundet af den nævnte retsinstans.

12 Unigames har iværksat appel til prøvelse af den nævnte dom ved Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Litauens øverste forvaltningsdomstol), som er den forelæggende ret.

13 Den nævnte retsinstans er af den opfattelse, at den sag, der er indbragt for den, rejser spørgsmål om fortolkningen af direktiv 2015/1535.

14 For det første ønsker den forelæggende ret oplyst, om den regel, der er fastsat i nævnte artikel 10, stk. 19, udgør en »teknisk forskrift« som omhandlet i dette direktivs artikel 1, stk. 1, litra f). Sidstnævnte bestemmelse nævner fire kategorier af tekniske forskrifter, herunder »forskrift vedrørende tjenester«.

15 I dom af 4. februar 2016, Ince (C-336/14, EU:C:2016:72, præmis 75), har Domstolen allerede fastslået, at visse bestemmelser, der fandt anvendelse på hasardspil i Tyskland, kunne kvalificeres som »forskrifter vedrørende tjenester«, for så vidt som de vedrørte en »tjeneste i informationssamfundet« i det nævnte direktivs forstand. Disse bestemmelser indbefattede bl.a. et forbud mod at udbyde hasardspil på internettet og mod at reklamere for hasardspil på internettet eller ved hjælp af telekommunikationsmidler.

16 I denne henseende har den forelæggende ret anført, at det i Litauen ikke er forbudt at udbyde hasardspil på internettet, men at tilskynde til deltagelse i hasardspil, dvs. at offentliggøre oplysninger eller foretage handlinger, der tilskynder til at deltage i sådanne spil, uanset i hvilken form og med hvilke midler.

17 Den forelæggende ret ønsker oplyst, om den i artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil indeholdte regel, for så vidt som den vedrører de oplysninger, som udbyderen af hasardspil har offentliggjort på sit websted, opfylder alle betingelserne for at kunne anses for at finde anvendelse på en »tjeneste« som omhandlet i artikel 1, stk. 1, litra b), i direktiv 2015/1535, henset til den omstændighed, at der er tale om en offentliggørelse af sådanne oplysninger, som denne udbyder selv foretager. Eftersom den nævnte erhvervsdrivende udbyder hasardspiltjenester til personer, der besøger selskabets websted, siger det sig selv, at dette websted viser oplysninger vedrørende de nævnte spil samt angivelser, der tilskynder de besøgende til at gøre brug af disse tjenester. Under disse omstændigheder ønsker den forelæggende ret oplyst, om den omstændighed, at det er den besøgende, der tilgår det nævnte websted med den hensigt at gøre brug af de omhandlede tjenester, indebærer, at disse tjenester leveres gennem en transmission af data, som den besøgende på webstedet har anmodet om, dvs. »på individuel anmodning fra en tjenestemodtager« som omhandlet i nævnte artikel 1, stk. 1, litra b).

18 For det andet, og for det tilfælde, at svaret på det første spørgsmål bekræfter, at artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil udgør en »teknisk forskrift« som omhandlet i artikel 1, stk. 1, litra f), i direktiv 2015/1535, vil det også være relevant at fastlægge, om denne forskrift skulle anmeldes til Kommissionen i medfør af direktivets artikel 5, stk. 1.

19 I denne henseende har den forelæggende ret anført, at Kommissionen under den procedure, der førte til vedtagelsen af lov nr. XIV-337 af 20. maj 2021, ikke modtog nogen meddelelse om udkastet til ændring af artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil.

20 Inden for rammerne af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/34/EF af 22. juni 1998 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter (EFT 1998, L 204, s. 37), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/48/EF af 20. juli 1998 (EFT 1998, L 217, s. 18), og som blev ophævet ved direktiv 2015/1535, men hvis bestemmelser i det væsentlige var identiske med sidstnævntes bestemmelser, fastslog Domstolen i dom af 20. december 2017, Falbert m.fl. (C-255/16, EU:C:2017:983, præmis 23), at en ny national lovgivning for at kunne anses for en teknisk forskrift, hvorom der skal gives meddelelse, ikke skal begrænse sig til at gengive eller erstatte eksisterende tekniske forskrifter, som er blevet meddelt Kommissionen behørigt, uden tilføjelse af tekniske specifikationer eller andre nye eller supplerende krav.

21 I denne forbindelse har den forelæggende ret anført, at det forbud, som var fastsat i artikel 10, stk. 19, i den tidligere lov om hasardspil, havde et begrænset anvendelsesområde, der, selv om det ikke blev ændret ud fra et stedligt eller tidsmæssigt perspektiv, i væsentlig grad blev præciseret i artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil. Simple oplysninger vedrørende hasardspil og offentliggjort på webstedstedet for udbyderen af disse spil ville nemlig ikke have været omfattet af forbuddet, således som dette var formuleret i denne tidligere lov. Artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil har derfor i sin nuværende affattelse begrænset anvendelsen af markedsføringsværktøjer og dermed udvidet anvendelsesområdet for forbuddet mod at tilskynde til deltagelse i hasardspil.

22 Under henvisning til dom af 4. februar 2016, Ince (C-336/14, EU:C:2016:72, præmis 84), og af 27. oktober 2016, James Elliott Construction (C-613/14, EU:C:2016:821, præmis 64), har den forelæggende ret ligeledes anført, at en medlemsstats manglende opfyldelse af pligten til forudgående meddelelse af et udkast til tekniske forskrifter medfører, at disse ikke kan gøres gældende over for borgerne, hvad enten det sker inden for rammerne af en straffesag eller af en tvist mellem private parter. Den forelæggende ret ønsker således oplyst, hvilke konsekvenser de nationale myndigheder skal drage af den manglende opfyldelse af denne meddelelsespligt under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede, dvs. når de foretagne ændringer af en teknisk forskrift ikke er blevet meddelt Kommissionen, mens den tidligere version af denne forskrift blev det.

23 På denne baggrund har Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Litauens øverste forvaltningsdomstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Udgør en national bestemmelse som den, der er fastsat i artikel 10, stk. 19, i [lov om hasardspil], en »teknisk forskrift« som omhandlet i artikel 1, stk. 1, litra f), i [direktiv 2015/1535], for så vidt som den vedrører oplysninger om spil offentliggjort på en spiludbyders websted?

2) Skal direktiv 2015/1535 fortolkes således, at en bestemmelse i national lovgivning, såsom [lov om hasardspil], hvis bestemmelser skal meddeles i henhold til artikel 5, stk. 1, i direktiv 2015/1535, når de anses [for] »tekniske forskrifter« som omhandlet i direktivets artikel 1, stk. 1, litra f), ikke kan gøres gældende over for virksomheder i en sag om erstatningsansvar for administrative lovovertrædelser, hvis ændringerne af den bestemmelse, der anses for at være en teknisk forskrift, ikke er blevet meddelt, men den tidligere vedtagne lov blev meddelt?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

Formaliteten

24 Uden formelt at gøre gældende, at det første spørgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling, har Unigames med hensyn til spørgsmålets formalitet anført, at den forelæggende ret i overensstemmelse med teorierne om acte clair og acte éclairé ikke var forpligtet til at forelægge Domstolen dette spørgsmål.

25 For det første erklærede Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (Republikken Litauens justitsministerium) under den procedure, der førte til vedtagelsen af artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil, at denne bestemmelse udgør en »teknisk forskrift« som omhandlet i direktiv 2015/1535, og underrettede Lietuvos Respublikos Seimas (Republikken Litauens parlament) om forpligtelsen i medfør af dette direktiv til at meddele Kommissionen udkastet til ændring af den nævnte bestemmelse. Fortolkningen af den nævnte bestemmelse er følgelig åbenbar.

26 For det andet fastslog en forvaltningsdomstol i første instans, at artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil udgør en sådan teknisk forskrift, idet den støttede sig på den fortolkning, som Domstolen havde anlagt i lignende præjudicielle sager.

27 I denne henseende følger det af fast retspraksis, at det inden for rammerne af den ved artikel 267 TEUF indførte procedure udelukkende tilkommer den nationale retsinstans, for hvilken en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen. Når de forelagte spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse (dom af 22.10.2024, Kolin Inşaat Turizm Sanayi ve Ticaret, C-652/22, EU:C:2024:910, præmis 36 og den deri nævnte retspraksis).

28 I det foreliggende tilfælde skal det bemærkes, at en national retsinstans på ingen måde er udelukket fra at forelægge Domstolen et præjudicielt spørgsmål, hvor svaret ifølge en af parterne i hovedsagen ikke giver anledning til nogen rimelig tvivl. Selv hvis det antages, at dette er tilfældet, skal et sådant spørgsmål således ikke afvises (jf. i denne retning dom af 9.3.2023, Vapo Atlantic, C-604/21, EU:C:2023:175, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).

29 Det følger heraf, at det første spørgsmål kan antages til realitetsbehandling.

Realiteten

30 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 1, stk. 1, litra f), i direktiv 2015/1535 skal fortolkes således, at en national lovgivning, der forbyder at tilskynde til deltagelse i hasardspil ved teleformidling gennem en offentliggørelse af oplysninger vedrørende disse spil på webstedet for en udbyder af sådanne spil, udgør en »teknisk forskrift« i denne bestemmelses forstand.

31 I denne henseende skal det bemærkes, at begrebet »teknisk forskrift« omfatter fire kategorier af foranstaltninger, nemlig for det første »en teknisk specifikation« som omhandlet i artikel 1, stk. 1, litra c), i direktiv 2015/1535, for det andet »et andet krav« som defineret i direktivets artikel 1, stk. 1, litra d), for det tredje »en forskrift vedrørende tjenester« som omhandlet i direktivets artikel 1, stk. 1, litra e), og for det fjerde »medlemsstaternes love og administrative bestemmelser vedrørende forbud mod fremstilling, import, markedsføring eller anvendelse af et produkt eller forbud mod levering eller anvendelse af en tjeneste eller mod, at en tjenesteyder etablerer sig«, som omhandlet i direktivets artikel 1, stk. 1, litra f) (dom af 8.10.2020, Admiral Sportwetten m.fl., C-711/19, EU:C:2020:812, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis).

32 Det fremgår af begrundelsen til anmodningen om præjudiciel afgørelse, at eftersom tvisten i hovedsagen ikke vedrører varer, ønsker den forelæggende ret særligt oplyst, om den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning henhører under kategorien »forskrift vedrørende tjenester« som omhandlet i artikel 1, stk. 1, litra e), i direktiv 2015/1535 eller under kategorien »medlemsstaternes love og administrative bestemmelser vedrørende [...] forbud mod levering eller anvendelse af en tjeneste eller mod, at en tjenesteyder etablerer sig«, som omhandlet i dette direktivs artikel 1, stk. 1, litra f).

33 Hvad angår kategorien »forskrift vedrørende tjenester« skal det bemærkes, at det nævnte direktivs artikel 1, stk. 1, litra e), definerer dette begreb som omfattende ethvert krav af generel karakter vedrørende adgang til at optage og udøve virksomhed i forbindelse med tjenester, der er omhandlet i litra b) i nævnte artikel 1, stk. 1, navnlig bestemmelser vedrørende tjenesteyderen, tjenesterne og tjenestemodtageren, dog undtaget forskrifter, der ikke specifikt tager sigte på de i nævnte litra b) definerede tjenester.

34 Det nævnte direktivs artikel 1, stk. 1, litra b), definerer begrebet »tjeneste« som omfattende enhver »tjeneste i informationssamfundet, dvs. enhver tjeneste, der normalt ydes mod betaling, og som teleformidles ad elektronisk vej på individuel anmodning fra en tjenestemodtager.

35 Det fremgår således af en samlet læsning af litra b) og e) i artikel 1, stk. 1, i direktiv 2015/1535, at kategorien »forskrift vedrørende tjenester« udelukkende omfatter forskrifter vedrørende en tjeneste i informationssamfundet.

36 I denne henseende skal det fastslås, at hasardspiltjenester ved teleformidling som dem, der er omhandlet i den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning, skal anses for at være »tjenester i informationssamfundet« som omhandlet i dette direktivs artikel 1, stk. 1, litra b), idet sådanne tjenester opfylder alle de betingelser, der er fastsat i denne bestemmelse, herunder betingelsen om, at tjenesten skal leveres »på individuel anmodning fra en tjenestemodtager«.

37 Leveringen af disse hasardspiltjenester ved teleformidling er nemlig nødvendigvis betinget af handlinger fra modtageren heraf, såsom at tilgå udbyderens websted og oprette en kundekonto (jf. analogt dom af 29.2.2024, Doctipharma, C-606/21, EU:C:2024:179, præmis 32) eller at placere væddemål på dette websted.

38 De betragtninger, der er anført i nærværende doms præmis 36 og 37, drages ikke i tvivl af den omstændighed, at de oplysninger om hasardspil, som udbyderen af disse spil offentliggør på sit websted, ikke nødvendigvis gives »på individuel anmodning fra en tjenestemodtager«. Denne offentliggørelse af oplysninger kan nemlig under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede ikke analyseres som værende en reklametjeneste eller en anden tjeneste, der leveres til modtagerne af hasardspiltjenester ved teleformidling, men udgør et sekundært forhold, der er uløseligt forbundet med de pågældende hasardspiltjenester ved teleformidling, hvorfra offentliggørelsen får hele sin økonomiske betydning (jf. analogt dom af 1.10.2020, A (Reklame og onlinesalg af lægemidler), C-649/18, EU:C:2020:764, præmis 56). Det er derfor udelukkende selve hasardspiltjenesterne, der skal opfylde de relevante betingelser for at være omfattet af begrebet »tjeneste« som omhandlet i artikel 1, stk. 1, litra b), i direktiv 2015/1535, mens det i hovedsagen omhandlede forbud, der vedrører en sådan offentliggørelse af oplysninger, for sit vedkommende skal opfylde de specifikke kriterier, som er fastsat i dette direktivs artikel 1, stk. 1, litra e), for at kunne anses for at være en »forskrift vedrørende« disse tjenester i sidstnævnte bestemmelses forstand.

39 I sidstnævnte henseende forholder det sig således, at selv om det er ubestridt, at det i hovedsagen omhandlede forbud udgør »et krav af generel karakter« som omhandlet i artikel 1, stk. 1, litra e), i direktiv 2015/1535, skal det desuden for det første undersøges, om forbuddet kan anses for at »vedrøre[...] adgang til at optage og udøve virksomhed i forbindelse med tjenester [i informationssamfundet]«, idet denne bestemmelse præciserer, at dette navnlig er tilfældet for bestemmelser vedrørende tjenesteyderen, tjenesterne og tjenestemodtageren.

40 Det skal i denne forbindelse fastslås, at artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil kan være omfattet af begrebet »forskrift vedrørende tjenester«, for så vidt som bestemmelsen forbyder at tilskynde til bl.a. deltagelse i hasardspil ved teleformidling og navnlig på webstedet for en udbyder af sådanne spil at offentliggøre oplysninger om disse spil eller at foretage handlinger, der tilskynder til deltagelse i sådanne spil (jf. i denne retning dom af 22.10.2020, Sportingbet og Internet Opportunity Entertainment, C-275/19, EU:C:2020:856, præmis 48 og den deri nævnte retspraksis).

41 For det andet, og således som det fremgår af selve ordlyden af artikel 1, stk. 1, litra e), i direktiv 2015/1535, skal det i hovedsagen omhandlede forbud for at kunne kvalificeres som en »forskrift vedrørende tjenester« »specifikt« tage sigte på informationssamfundets tjenester (jf. i denne retning dom af 12.9.2019, VG Media, C-299/17, EU:C:2019:716, præmis 31).

42 I denne henseende følger det af artikel 1, stk. 1, litra e), andet afsnit, nr. i), i direktiv 2015/1535, at efterprøvelsen af, om en forskrift specifikt tager sigte på informationssamfundets tjenester, skal foretages i lyset af såvel denne forskrifts ordlyd som det formål, den forfølger. I henhold til denne bestemmelse er det desuden ikke et krav, at den pågældende forskrift i sin helhed »specifikt [har] til hensigt og formål« at give forskrifter for informationssamfundets tjenester, eftersom det er tilstrækkeligt, at denne forskrift forfølger denne hensigt eller dette formål gennem visse af sine bestemmelser (jf. i denne retning dom af 12.9.2019, VG Media, C-299/17, EU:C:2019:716,

præmis 32 og den deri nævnte retspraksis). Endelig fremgår det af det nævnte direktivs artikel 1, stk. 1, litra e), andet afsnit, nr. ii), at en forskrift ikke anses for specifikt at tage sigte på informationssamfundets tjenester, når den kun indirekte eller tilfældigt vedrører disse tjenester.

43 I det foreliggende tilfælde, og således som Unigames, den litauiske regering og Kommissionen har anført i deres respektive skriftlige indlæg, skal det fastslås, at artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil specifikt tager sigte på informationssamfundets tjenester. Det fremgår nemlig af selve ordlyden af denne bestemmelse, at den ud over hasardspil i traditionel forstand udtrykkeligt tager sigte på hasardspil ved teleformidling og udbydere af sådanne spil.

44 I modsætning til, hvad den italienske regering har gjort gældende i sit skriftlige indlæg, kan den omstændighed, at artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil fastsætter et generelt forbud mod at tilskynde til deltagelse i de nævnte spil via ethvert middel og ikke kun via internettet, desuden ikke indebære, at denne bestemmelse vedrører informationssamfundets tjenester indirekte eller tilfældigt som omhandlet i artikel 1, stk. 1, litra e), andet afsnit, nr. ii), i direktiv 2015/1535 (jf. i denne retning dom af 12.9.2019, VG Media, C-299/17, EU:C:2019:716, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis).

45 Følgelig skal det fastslås, at nævnte artikel 10, stk. 19, udgør en »forskrift vedrørende tjenester« som omhandlet i artikel 1, stk. 1, litra e), i direktiv 2015/1535.

46 Når dette er sagt, skal den pågældende nationale bestemmelse for at kunne kvalificeres som en »teknisk forskrift« som omhandlet i det nævnte direktivs artikel 1, stk. 1, litra f), også svare til den definition, der er omhandlet i nævnte litra f), og dermed retligt eller faktisk overholdes ved navnlig leveringen af den pågældende tjenesteydelse eller anvendelsen heraf i en medlemsstat eller i en væsentlig del af denne stat (jf. i denne retning dom af 3.12.2020, Star Taxi App, C-62/19, EU:C:2020:980, præmis 61).

47 I denne henseende fremgår det af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil fastsætter en regel, som skal overholdes for at kunne udbyde hasardspiltjenester ved teleformidling i Litauen.

48 Det er nemlig den tilsidesættelse af nævnte artikel 10, stk. 19, som Unigames angiveligt har gjort sig skyldig i ved på sit websted at offentliggøre visse angivelser vedrørende hasardspil ved teleformidling udbudt af dette selskab, der tjente som grundlag for dekretet af 19. maj 2022, hvorved tilsynskommissionen bl.a. underrettede dette selskab om muligheden for at suspendere den bevilling, der giver selskabet tilladelse til at foranstalte hasardspil.

49 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 1, stk. 1, litra f), i direktiv 2015/1535 skal fortolkes således, at en national lovgivning, der forbyder at tilskynde til deltagelse i hasardspil ved teleformidling gennem en offentliggørelse af oplysninger vedrørende disse spil på webstedet for en udbyder af sådanne spil, udgør en »teknisk forskrift« i denne bestemmelses forstand.

Det andet spørgsmål

50 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 5, stk. 1, i direktiv 2015/1535 skal fortolkes således, at for så vidt angår en national lovgivning, der udgør en »teknisk forskrift« som omhandlet i dette direktivs artikel 1, stk. 1, litra f), og som er

blevet meddelt Kommissionen i overensstemmelse med nævnte artikel 5, stk. 1, kan en ændring af denne lovgivning ikke gøres gældende over for erhvervsdrivende, når denne ændring ikke er blevet meddelt.

51 Det følger af det nævnte direktivs artikel 5, stk. 1, første afsnit, at medlemsstaterne straks meddeler Kommissionen ethvert udkast til teknisk forskrift, medmindre der er tale om en almindelig gengivelse af en international standard eller en EU-standard, og at de ligeledes meddeler Kommissionen grundene til, at det er nødvendigt at indføre en sådan teknisk forskrift, medmindre disse grunde allerede fremgår af udkastet.

52 I denne henseende skal det bemærkes, således som den forelæggende ret har anført, at Domstolen har fastslået, at en ny national lovgivning for at kunne anses for en teknisk forskrift, hvorom der skal gives meddelelse i henhold til direktiv 2015/1535, ikke skal begrænse sig til at gengive eller erstatte eksisterende tekniske forskrifter, som er blevet meddelt Kommissionen behørigt, uden tilføjelse af tekniske specifikationer eller andre nye eller supplerende krav (jf. i denne retning dom af 20.12.2017, Falbert m.fl., C-255/16, EU:C:2017:983, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).

53 Domstolen har således fastslået, at en ny lovgivning, som indeholder strengere tekniske specifikationer end dem, der er indeholdt i en tidligere lovgivning, som er blevet meddelt, også skal meddeles (jf. i denne retning dom af 21.12.2023, Papier Mettler Italia, C-86/22, EU:C:2023:1023, præmis 50).

54 En ny lovgivning er derfor underlagt meddelelsespligten i henhold til direktiv 2015/1535, navnlig når den udvider den tidligere lovgivnings anvendelsesområde. Den er derimod ikke underlagt denne pligt, når den begrænser sig til at præcisere eller tydeliggøre denne tidligere lovgivning (jf. i denne retning dom af 20.12.2017, Falbert m.fl., C-255/16, EU:C:2017:983, præmis 20 og 22).

55 I det foreliggende tilfælde har den litauiske regering gjort gældende, at artikel 10, stk. 19, i den tidligere lov om hasardspil, som var blevet meddelt Kommissionen behørigt, allerede fastsatte et forbud mod at tilskynde til deltagelse i hasardspil, herunder ved teleformidling. Ifølge denne regering er ændringerne af denne lov ikke væsentlige, eftersom de hverken ændrer de allerede meddelte regler eller deres anvendelsesområde, og den adfærd, som Unigames foreholdes, ville følgelig være blevet behandlet på samme måde, hvis den tidligere lov om hasardspil var blevet anvendt.

56 I denne henseende skal det bemærkes, at vurderingen af rækkevidden af en sådan lovændring er et spørgsmål om national ret, der henhører under den forelæggende rets kompetence (jf. i denne retning dom af 20.12.2017, Falbert m.fl., C-255/16, EU:C:2017:983, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis).

57 Det fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil »i væsentlig grad har præciseret« forbuddet mod at tilskynde til deltagelse i hasardspil. Særligt har den forelæggende ret anført, at den adfærd, som Unigames foreholdes på grundlag af den nugældende lov, og som består i offentliggørelsen på dette selskabs websted af oplysninger om de hasardspil, som selskabet udbyder, ikke ville være blevet sanktioneret i henhold til den tidligere lov om hasardspil. Nævnte artikel 10, stk. 19, har således udvidet anvendelsesområdet for dette forbud.

58 Det følger således af de oplysninger, som er indeholdt i anmodningen om præjudiciel afgørelse, at der ved artikel 10, stk. 19, i lov om hasardspil er blevet tilføjet nye eller supplerende krav – som omhandlet i den retspraksis, hvortil der er blevet henvist i nærværende doms præmis 52 – i forhold til artikel 10, stk. 19, i den tidligere lov om hasardspil. Det følger heraf, at med forbehold for den eventuelle efterprøvelse, som det tilkommer den forelæggende ret at foretage, skulle den ændring, der gav anledning til den nugældende lov, have været meddelt i henhold til artikel 5, stk. 1, første afsnit, i direktiv 2015/1535.

59 Denne konklusion bekræftes af tredje afsnit i nævnte artikel 5, stk. 1, der fastsætter en pligt til »på ny [at meddele]« et udkast til teknisk forskrift, når en medlemsstat i et sådant udkast foretager væsentlige ændringer, der fører til en ændring af anvendelsesområdet, en afkortning af den oprindeligt fastsatte gennemførelsesfrist, en tilføjelse af specifikationer eller krav eller en stramning af disse.

60 Artikel 5, stk. 1, tredje afsnit, i direktiv 2015/1535 finder ganske vist ikke som sådan anvendelse på en situation som den i hovedsagen omhandlede, for så vidt som den udelukkende omhandler den situation, hvor der under den nationale lovgivningsproces foretages væsentlige ændringer i et udkast til tekniske forskrifter, efter at der er blevet givet meddelelse til Kommissionen om dette udkast (jf. i denne retning dom af 4.2.2016, Ince, C-336/14, EU:C:2016:72, præmis 79), og dermed inden den endelige vedtagelse af det nævnte udkast.

61 Nævnte artikel 5, stk. 1, tredje afsnit, bekræfter imidlertid, at i den situation, hvor en væsentlig ændring – ligesom i det foreliggende tilfælde – ikke foretages inden den endelige vedtagelse af et udkast til teknisk forskrift, men med hensyn til en teknisk forskrift, der allerede er i kraft, skal en sådan ændring, navnlig når den fører til en udvidelse af denne tekniske forskrifts anvendelsesområde, være genstand for en særskilt meddelelse (jf. i denne retning dom af 8.11.2007, Schwibbert, C-20/05, EU:C:2007:652, præmis 42).

62 Endelig fremgår det af fast retspraksis, at en tilsidesættelse af den meddelelsespligt, der er fastsat i artikel 5, stk. 1, første afsnit, i direktiv 2015/1535, udgør en væsentlig proceduremangel i forbindelse med vedtagelsen af de pågældende tekniske forskrifter, som har den konsekvens, at disse forskrifter ikke finder anvendelse, således at de ikke kan gøres gældende over for borgerne. Borgerne kan påberåbe sig denne omstændighed for en national retsinstans, og det påhviler denne at afslå at anvende en national teknisk forskrift, der ikke er blevet meddelt i overensstemmelse med det nævnte direktiv (jf. i denne retning dom af 22.10.2020, Sportingbet og Internet Opportunity Entertainment, C-275/19, EU:C:2020:856, præmis 53 og den deri nævnte retspraksis).

63 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 5, stk. 1, i direktiv 2015/1535 skal fortolkes således, at for så vidt angår en national lovgivning, der udgør en »teknisk forskrift« som omhandlet i dette direktivs artikel 1, stk. 1, litra f), og som er blevet meddelt Kommissionen i overensstemmelse med nævnte artikel 5, stk. 1, kan en ændring af denne lovgivning ikke gøres gældende over for erhvervsdrivende, når denne ændring ikke er blevet meddelt og bevirker en udvidelse af den nævnte lovgivnings anvendelsesområde, således at den udgør en »teknisk forskrift«, der er underlagt den meddelelsespligt, som er fastsat i sidstnævnte bestemmelse.

Sagsomkostninger

64 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

1) **Artikel 1, stk. 1, litra f), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/1535 af 9. september 2015 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske forskrifter samt forskrifter for informationssamfundets tjenester**

   skal fortolkes således, at

   en national lovgivning, der forbyder at tilskynde til deltagelse i hasardspil ved teleformidling gennem en offentliggørelse af oplysninger vedrørende disse spil på webstedet for en udbyder af sådanne spil, udgør en »teknisk forskrift« i denne bestemmelses forstand.

2) **Artikel 5, stk. 1, i direktiv 2015/1535**

   skal fortolkes således, at

   for så vidt angår en national lovgivning, der udgør en »teknisk forskrift« som omhandlet i dette direktivs artikel 1, stk. 1, litra f), og som er blevet meddelt Europa-Kommissionen i overensstemmelse med nævnte artikel 5, stk. 1, kan en ændring af denne lovgivning ikke gøres gældende over for erhvervsdrivende, når denne ændring ikke er blevet meddelt og bevirker en udvidelse af den nævnte lovgivnings anvendelsesområde, således at den udgør en »teknisk forskrift«, der er underlagt den meddelelsespligt, som er fastsat i sidstnævnte bestemmelse.

Underskrifter